

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА»**

**Навчально-науковий інститут нафти і газу
Кафедра прикладної екології та природокористування**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної
та навчальної роботи

А.М. Мартиненко
А.М. Мартиненко
2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ПРИРОДООХОРОННЕ УПРАВЛІННЯ».

(назва навчальної дисципліни)

підготовки **бакалавра**

(назва ступеня вищої освіти)

спеціальності **101 ЕКОЛОГІЯ**

(шифр і назва спеціальності)

**Полтава,
2023 рік**

Handwritten signature

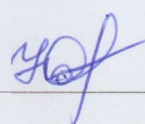
Робоча програма дисципліни «Природоохоронне управління» для студентів спеціальності 101 Екологія.

Складена відповідно до освітньої програми «Екологія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, 2023 року.

Розробник: Ілляш О.Е., доцент кафедри, к.т.н.

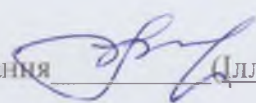
Погоджено

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми «Екологія» Смоляр Н.О.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри прикладної екології та природокористування

Протокол від « 11 » серпня 2023 року № 1

В.о. завідувача кафедри прикладної екології та природокористування (Ілляш О.Е.)

«__» _____ 2023 року

Схвалено навчально-методичною комісією інституту

Протокол від «__» _____ 2023 року № 2

Голова навчально-методичної комісії

 (Гаврик С.Ю.)

« 30 » 08 2023 року

© Ілляш О.Е., 2023 рік

© Національний університет
імені Юрія Кондратюка, 2023 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
		форма навчання денна
Кількість кредитів – 4	Галузь знань <u>10 – Природничі науки</u> (шифр і назва)	Обов’язкова
Загальна кількість годин – 120		
Модулів – 1	Спеціальність <u>101 Екологія</u> (шифр і назва)	Рік підготовки:
Змістових модулів – 2		4-й
		Семестр
		7-й
Індивідуальне завдання – не передбачено	Ступінь вищої освіти <u>бакалавр</u>	Лекції
		30 год.
		Практичні, семінарські
		18 год.
		Лабораторні
		0 год.
		Самостійна робота
		72 год.
		Індивідуальна робота:
		-
Вид контролю		
		Диференційований залік

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить для денної форми навчання – 48/72.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Програма вивчення навчальної дисципліни «Природоохоронне управління» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра зі спеціальності 101 «Екологія».

Дисципліна «Природоохоронне управління» відноситься до обов'язкових й сприяє професійній підготовці студентів у галузі природоохоронного управління.

Метою викладання навчальної дисципліни «Природоохоронне управління» є формування знань у студентів щодо складових системи екологічного управління в Україні, здобуття навичок використання основних принципів екологічного управління та навичок участі в управлінні природоохоронними діями.

Дана навчальна дисципліна використовується для формування наступних загальних та спеціальних (фахових, предметних) компетентностей:

K02. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

K12. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

K17. Знання сучасних досягнень національного та міжнародного екологічного законодавства.

K18. Здатність до оцінки впливу процесів техногенезу на стан навколишнього середовища та виявлення екологічних ризиків, пов'язаних з виробничою діяльністю.

K24. Здатність інформувати громадськість про стан екологічної безпеки та збалансованого природокористування.

K25. Здатність до опанування міжнародного та вітчизняного досвіду вирішення регіональних та транскордонних екологічних проблем.

K26. Здатність до участі в управлінні природоохоронними діями та/або екологічними проектами.

K28. Здатність обґрунтовувати, розробляти та впроваджувати заходи, спрямовані на екологізацію господарської діяльності із урахуванням регіональних особливостей.

3. Передумови для вивчення дисципліни

Базовими навичками для вивчення даної дисципліни є раніше здобуті знання в рамках дисциплін: «Природоохоронне законодавство та екологічне право», «Нормування антропогенного навантаження на природне середовище», «Екологічна безпека», «Поводження з відходами».

4. Очікувані результати навчання з дисципліни

Вивчення дисципліни базується на результатах навчання, визначених відповідною освітньою програмою:

ПР 01. Демонструвати розуміння основних принципів управління природоохоронними діями та/або екологічними проектами.

ПР 04. Використовувати принципи управління, на яких базується система екологічної безпеки.

ПР 08. Уміти проводити пошук інформації з використанням відповідних джерел для прийняття обґрунтованих рішень.

ПР 09. Демонструвати навички оцінювання непередбачуваних екологічних проблем і обдуманого вибору шляхів їх вирішення.

ПР 13. Уміти формувати ефективні комунікаційні стратегії з метою донесення ідей, проблем, рішень та власного досвіду в сфері екології.

ПР 15. Уміти пояснювати соціальні, економічні та політичні наслідки впровадження екологічних проектів.

ПР 17. Усвідомлювати відповідальність за ефективність та наслідки реалізації комплексних природоохоронних заходів.

ПР 20. Уміти формувати запити та визначати дії, що забезпечують виконання норм і вимог екологічного законодавства.

ПР 23. Демонструвати навички впровадження природоохоронних заходів та проектів.

ПР26. Уміти планувати та організовувати діяльність в екологічній та природоохоронній сферах з урахуванням особливостей і стратегій розвитку регіону, місцевих громад та провідних підприємств.

5. Критерії оцінювання результатів навчання

Критерієм успішного підсумкового оцінювання знань студента є одержання мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом вивчення навчальної дисципліни.

Мінімальний поріг рівень оцінки відповідає мінімальній позитивній оцінці числової (рейтингової) шкали:

Сума балів	Значення ЄКТС	Оцінка	Критерій оцінювання	Рівень компетентності
90-100	A	Відмінно	Здобувач демонструє повні й міцні знання навчального матеріалу в обсязі, що відповідає робочій програмі дисципліни, правильно й обґрунтовано приймає необхідні рішення в різних нестандартних ситуаціях. Власні пропозиції Здобувача в оцінках і вирішенні практичних задач підвищує його вміння використовувати знання, які він отримав при вивченні інших дисциплін.	Високий , що повністю забезпечує вимоги до знань, умінь і навичок, що викладені в робочій програмі дисципліни.
82-89	B	Добре	Здобувач демонструє гарні знання, добре володіє матеріалом, що відповідає робочій програмі дисципліни, робить на їх основі аналіз можливих ситуацій та вміє застосовувати теоретичні положення при вирішенні практичних задач, але допускає окремі неточності. Вміє самостійно виправляти допущені помилки, кількість яких є незначною.	Достатній , що забезпечує здобувачу самостійне вирішення основних практичних задач.
74-81	C	Добре	Здобувач в загальному добре володіє матеріалом, знає основні положення матеріалу, що відповідають робочій програмі дисципліни, робить на їх основі аналіз можливих ситуацій та використовує для	Достатній , конкретний рівень, за вивченим матеріалом робочої програми дисципліни.

			рішення характерних/типових практичних завдань на професійному рівні. Додаткові питання про можливість використання теоретичних положень для практичного використання викликають ускладнення.	
64-73	D	Задовільно	Здобувач засвоїв основний теоретичний матеріал, передбачений робочою програмою дисципліни, та розуміє постанову стандартних практичних завдань, має пропозиції щодо напрямку їх вирішень. Розуміє основні положення, що є визначальними в курсі, може вирішувати подібні завдання тим, що розглядались з викладачем, але допускає значну кількість неточностей і грубих помилок, які може усувати за допомогою викладача.	Середній, що забезпечує достатньо надійний рівень відтворення основних положень дисципліни.
60-63	E	Достатньо	Здобувач має певні знання матеріалу, передбаченого робочою програмою, володіє основними положеннями на рівні, який визначається як мінімально допустимий. Правила вирішення практичних завдань з використанням основних теоретичних положень пояснюються з труднощами. Виконання практичних завдань значно формалізовано: є відповідність алгоритму, але відсутнє глибоке розуміння роботи та взаємозв'язків з іншими дисциплінами.	Середній, що є мінімально
35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання екзамену/заліку	Здобувач може відтворити окремі фрагменти з курсу. Незважаючи на те, що програму навчальної дисципліни Здобувач виконав, працював він пасивно, його відповіді під час практичних і лабораторних робіт в більшості є невірними, необґрунтованими. Цілісність розуміння матеріалу з дисципліни у Здобувача відсутні.	Низький, не забезпечує практичної реалізації задач, що формуються при вивченні дисципліни.

0-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Здобувач повністю не виконав вимог робочої програми навчальної дисципліни. Його знання на підсумкових етапах навчання є фрагментарними. Здобувач не допущений до здачі екзамену/заліку.	Незадовільний, здобувач не підготовлений до самостійного вирішення задач, які окреслює мета та завдання дисципліни.
------	---	--	---	---

6. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: диференційований залік.

7. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Система державного управління в галузі охорони навколишнього природного середовища.

Тема 1. Законодавчі вимоги у сфері державного природоохоронного управління.

Вимоги Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» до сфери природоохоронного управління. Національний план дій з охорони навколишнього природного середовища до 2025 року. Система законодавчих актів, яка регламентує сферу природоохоронного управління в Україні.

Тема 2. Структура державного управління в галузі охорони навколишнього природного середовища.

Суб'єкти державного управління в галузі охорони навколишнього природного середовища на державному, обласному та місцевих рівнях. Структура взаємозв'язків між даними суб'єктами. Сфера діяльності кожного із суб'єктів державного управління в галузі охорони навколишнього природного середовища.

Тема 3. Повноваження органів управління в галузі охорони навколишнього природного середовища державного та регіонального рівня.

Повноваження органів управління в галузі охорони навколишнього природного середовища, природокористування та екологічної безпеки. Взаємна узгодженість даних повноважень.

Практичне заняття 1, 2.

Практичне заняття 3, 4.

Змістовний модуль 2. Основні засади державного екологічного контролю та моніторингу.

Тема 4. Система державного моніторингу за станом довкілля

Вимоги щодо системи державного моніторингу за станом атмосферного повітря, водних ресурсів, використання земельних ресурсів, лісових ресурсів та природно-заповідним фондом.

Практичне заняття 5, 6.

Тема 5. Процедури участі громадськості у контролі за станом довкілля

Законодавчі вимоги щодо здійснення процедури участі громадськості у контролі за станом довкілля. Стадії, на яких громадськість може долучатись до контролю за станом довкілля. Види існуючих процедур громадської оцінки. Права громадських інспекторів. Громадський природоохоронний контроль.

Практичне заняття 7, 8.

Тема 6. Основні вимоги щодо організації робіт із державного екологічного контролю.

Мета та порядок організації та проведення перевірок по охороні довкілля. Основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності.

Перевірка водоохоронної діяльності промислових об'єктів. Екологічний контроль за впливом сільськогосподарських об'єктів на водні ресурси. Основні порушення водного законодавства.

Перевірка стаціонарних джерел забруднення повітря. Перевірка пересувних джерел забруднення. Основні порушення законодавства про охорону атмосферного повітря.

Державний контроль за охороною земель. Основні порушення земельного законодавства. Державний контроль за використанням надр. Основні порушення в галузі використання надр.

Державний контроль за поводженням з відходами. Перевірка об'єктів із питань поводження з відходами. Основні порушення у поводженні з відходами. Державний контроль у сфері діяльності, пов'язаної з пестицидами й агрохімікатами. Основні порушення законодавства у сфері діяльності, пов'язаної з пестицидами й агрохімікатами.

Державний контроль лісів та інших рослинних ресурсів. Вилучення знарядь незаконного добування природних ресурсів і вироблення з них продукції. Основні порушення законодавства в галузі збереження лісів та інших рослинних ресурсів.

Державний контроль в галузі охорони, використання та відтворення тваринного світу. Основні порушення законодавства про тваринний світ.

Державний контроль за природокористуванням та заповідним режимом та територіях природно-заповідного фонду. Основні порушення законодавства про ПЗФ.

Практичне заняття 9.

8. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1. Система державного управління в галузі охорони навколишнього природного середовища						
Тема 1. Законодавчі вимоги у сфері державного природоохоронного управління	16	4	-	-	-	12
Тема 2. Структура державного управління в галузі охорони навколишнього природного середовища	22	6	4	-	-	12
Тема 3. Повноваження органів управління в галузі охорони навколишнього природного середовища державного та регіонального рівня.	22	6	4	-	-	12
Разом за змістовим модулем 1	60	16	8	-	-	36
Змістовний модуль 2. Основні засади державного екологічного контролю та моніторингу						
Тема 4. Система державного моніторингу за станом довкілля	22	6	4	-	-	12
Тема 5. Процедури участі громадськості у контролі за станом довкілля	20	4	4	-	-	12
Тема 6. Основні вимоги щодо організації робіт із державного екологічного контролю	18	4	2	-	-	12
Разом за змістовим модулем 2	60	14	10	-	-	36
УСЬОГО ГОДИН	120	30	18	-	-	72

9. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин для денної форми
	Семінарські заняття не передбачені	-

10. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1-2	Ознайомлення із повноваженнями територіальних органів державного управління в галузі охорони навколишнього природного середовища	4
3-4	Ситуаційна задача щодо визначення повноважень різних суб'єктів державного управління й відповідних дій в галузі охорони навколишнього природного середовища	4
5-6	Ознайомлення із системою державного моніторингу за станом довкілля	4
7-8	Ознайомлення із процедурами участі громадськості у контролі за станом довкілля	4
9	Ознайомлення із процедурами відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок порушення природоохоронного законодавства	2
	Усього	18

11. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин для денної форми
	Лабораторні заняття не передбачені	

12. Самостійна робота

Метою самостійної роботи студента є: більш глибоке опрацювання тематик з даного курсу, навчитись працювати з літературними, періодичними та іншими популярними інформаційними джерелами, а також користуватися інформаційними базами кліматичних даних, складати конспекти із самостійно опрацьованих тем, аналізувати матеріал, порівнювати різні підходи щодо організації системи природоохоронного управління на різних рівнях та робити висновки.

Види самостійної роботи студента:

- опрацювання лекційного матеріалу;
- підготовка до практичних занять;
- опрацювання тем курсу, які виносяться на самостійне вивчення, за списками літератури, рекомендованими в робочій навчальній програмі дисципліни;
- підготовка до виконання модульної контрольної роботи (тестування);
- відвідування консультацій (згідно графіку консультацій кафедри);
- підготовка до складання підсумкового контролю за контрольними питаннями.

Питання для самостійного вивчення студентами

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна
1	Показники для оцінки екологічної дієвості, пов'язані з екологічними, соціальними та економічними аспектами сталого розвитку.	1
2	Передумови формування національної політики «зеленого» зростання в Україні	1

3	Екологічна політика: на рівні органів місцевого самоврядування, на рівні підприємств й компаній	1
4	Ризики і можливості системи екологічного управління	1
5	Сучасний стан правового регулювання громадського екологічного контролю	2
6	Здійснення громадського екологічного контролю громадськими організаціями природоохоронного спрямування. Практичні рекомендації.	2
7	Існуючі проблеми та сучасний стан довкілля в Україні	1
8	Основні інструменти реалізації державної екологічної політики України	1
9	Стратегічні цілі державної екологічної політики України	1
10	Головні положення «Стратегії сталого розвитку України до 2030 року» (проекту)	1
11	Повноваження суб'єктів системи природоохоронного управління. Департамент екології та природних ресурсів Полтавської ОДА.	2
12	Повноваження суб'єктів системи природоохоронного управління. Регіональний офіс водних ресурсів у Полтавській області.	2
13	Повноваження суб'єктів системи природоохоронного управління. Управління житлово-комунального господарства Полтавської ОДА.	2
14	Повноваження суб'єктів системи природоохоронного управління. Полтавське обласне управління лісового та мисливського господарства.	2
15	Повноваження суб'єктів системи природоохоронного управління. Головне управління Держпродспоживслужби в Полтавській області.	2
16	Повноваження суб'єктів системи природоохоронного управління. Державна екологічна інспекція Центрального округу.	2
17	Повноваження суб'єктів системи природоохоронного управління. Головне управління Держгеокадастру у Полтавській області.	2
18	Закон України «Про оцінку впливу на довкілля (ОВД)» (від 23.05.17 №2059-VIII)	2
19	Директива 2011/92 про оцінку впливу окремих державних і приватних проектів на довкілля	2
20	Директива № 2003/4 про доступ до екологічної інформації.	2
21	Закон України від 05 квітня 2007 року № 877-V «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності»	2
22	Перелік видів діяльності та об'єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 28 серпня 2013 р. № 808	2
23	Наказ № 483 від 02.10.2012 Міністерства екології та природних ресурсів України «Про затвердження уніфікованих форм актів перевірок дотримання вимог природоохоронного законодавства, що містять перелік питань для здійснення планових заходів державного нагляду (контролю)»	2
24	Закон України від 25 червня 1991 року № 1264-XII «Про охорону навколишнього природного середовища»	2
25	Водний кодекс України від 06 червня 1995 року № 213/95-ВР	2
26	Порядок видачі дозволів на проведення робіт на землях водного фонду, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 12 липня 2005 року № 557	2
27	Правила охорони поверхневих вод від забруднення зворотними водами, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 25 березня 1999 року № 465	2
28	Закон України від 16 жовтня 1992 року № 2707-XII «Про охорону атмосферного повітря»	2
29	Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року № 2768-III	2
30	Кодекс України про надра від 27 липня 1994 року № 132/94-ВР	2
31	Закон України від 19 червня 2003 року № 962-VI «Про охорону земель»	2

32	Закон України від 19 червня 2003 року № 963-VI «Про державний контроль за використанням та охороною земель»	2
33	Закон України від 05 березня 1998 року № 187/98-ВР «Про відходи»	2
34	Закон України від 05 травня 1999 року № 619-XIV «Про металобрухт»	2
35	Порядок ведення реєстру місць видалення відходів, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 03 серпня 1998 року № 1216	2
36	Лісовий кодекс України від 21 січня 1994 року № 3852-XII	2
37	Порядок спеціального використання лісових ресурсів, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 23 травня 2007 року № 761	2
38	Закон України від 13 грудня 2001 року № 2894-III «Про тваринний світ»	2
39	Закон України від 22 лютого 2000 року № 1478-III «Про мисливське господарство та полювання»	2
40	Закон України від 07 лютого 2002 року № 3055-III «Про Червону книгу України»	2
Разом		72

13. Індивідуальні завдання

Не передбачено планом.

14. Методи навчання

При викладанні дисципліни застосовуються словесні, наочні та практичні методи навчання.

Словесні та наочні використовуються під час лекцій, при проведенні практичних робіт.

Під час проведення лекцій використовуються такі словесні методи як розповідь, пояснення та наочні методи: ілюстрація, демонстрація, слайд-презентація.

15. Методи контролю

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Форма проведення поточного контролю під час навчальних занять визначається викладачем, що проводить заняття.

Модульний контроль проводиться наприкінці кожного змістового модулю за рахунок аудиторних занять, під час групових консультацій або ж за рахунок часу, відведеного на самостійну роботу студентів. Модульний контроль має на меті перевірку засвоєння студентом певної сукупності знань та вмінь, що формують ці модулі. Модульний контроль реалізується шляхом узагальнення результатів поточного контролю знань та проведення спеціальних контрольних заходів. На підставі результатів модульного контролю здійснюється міжсесійний контроль (атестація).

Підсумковий контроль здійснюється у формі диференційованого заліку.

16. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання, тестування та самостійна робота						Залік	Сума
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2				
T1	T2	T3	T4	T5	T6		
4	10	20	10	10	16	30	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі	Оцінка	Оцінка за національною шкалою
-------------------	--------	-------------------------------

види навчальної діяльності	ECTS	для екзамену, диференційованого заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	задовільно
35-59	FX	
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Правила модульно-рейтингового оцінювання знань

Загальна трудомісткість дисципліни – 100 балів, із них на поточний контроль відведено до 70 балів (для допуску до диференційованого заліку необхідно мати не менше 35 балів поточної успішності).

Поточний контроль: виконання практичних завдань (5 завдань) – до 25 балів, а саме: до 5 балів за кожне тематичне практичне заняття: відсутність на занятті без поважної причини або отримання оцінки «незадовільно» – 0 балів, виконання відповідних завдань без захисту – 1-3 бал, виконання відповідних завдань із захистом – 4-5 балів.

Поточні тест-опитування на лекціях оцінюються до 25 балів (до 2 балів на кожній тематичній лекції).

Модульне тестування до 20 балів (за кожну тестову роботу – 10 балів). Модульний контроль вважається зарахованим, якщо студент отримав не менше мінімальної кількості балів, яка визначена в таблиці (не менше половини максимально можливих балів). Не зарахований змістовий модуль перескладається викладачу не більше 2-ох разів. У разі виникнення конфліктних ситуацій створюється кафедральна комісія, рішення якої оформлюється окремим протоколом.

Підсумковий контроль. Підсумковим контролем є залік, який здійснюється у формі письмового тесту відповідно до вимог «Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка».

17. Методичні забезпечення

1. Ілляш О.Е., Ганошенко О.М. Природоохоронне управління: Навчальний посібник. Частина 1, 2022. – 106 с.
2. Опорний конспект лекцій з дисципліни «Природоохоронне управління», Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», 2023. – 45с.

18. Рекомендована література

Базова

1. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища». [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>.
2. Стратегія сталого розвитку України до 2030 року. — Режим доступу: https://www.undp.org/content/dam/ukraine/docs/SDGreports/UNDP_Strategy_v06-optimized.pdf
3. Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2030 року. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19>.
4. Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» (від 20 березня 2018 року № 2354-VIII)
5. Закон України «Про оцінку впливу на довкілля (ОВД)» (від 23.05.17 №2059-VIII)
6. Директива 2011/92 про оцінку впливу окремих державних і приватних проектів на довкілля. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32011L0092>

7. Директива 2003/4 про доступ до екологічної інформації. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://mepr.gov.ua/news/31277.html>
8. Закон України від 05 квітня 2007 року № 877-V «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності»
9. Приходько, М. М. Екологічне інспектування : практикум / М. М. Приходько, Т. В. Кундельська. — Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2013. — 53 с.
10. Телюра Н. О. Технології та інструменти організації природоохоронної діяльності : конспект лекцій для здобувачів вищої освіти усіх форм навчання першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 183 — Технології захисту навколишнього середовища) / Н. О. Телюра ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. — Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова. 2021. — 68 с.

Допоміжна

1. Організація та управління природокористуванням. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://kraevska.vk.vntu.edu.ua/file/df9c5aa2db8c67f60faa9ce18499dff6.pdf>
2. Сучасний стан державного управління в галузі охорони навколишнього природного середовища. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.tnv-agro.ksauniv.ks.ua/archives/109_2019/part_1/31.pdf
3. Система і класифікація функцій державного управління у сфері природокористування і охорони довкілля. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/57560/6/Zavgorodny_2011.pdf
4. Н. Тішкова. Поняття і суть державного управління охороною навколишнього природного середовища. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://eppd13.cz/wp-content/uploads/2016/2016-3-2/20.pdf>
5. Н. Тішкова. Система органів державного управління охороною навколишнього природного середовища. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2015/2015_03\(26\)/12.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2015/2015_03(26)/12.pdf)
6. Правові засади управління в сфері охорони довкілля та використання природних ресурсів. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://lawcollege.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/04/Lektsiia-4.pdf>
7. Державне управління в галузі охорони навколишнього природного середовища і природокористування. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://pidru4niki.com/14821111/ekologiya/derzhavne_upravlinnya_galuzi_ohoroni_navkoli_shnogo_prirodnogo_seredovischa_prirodokoristuvannya
8. Шляхи оптимізації механізмів державного управління в сфері реалізації екологічної політики на регіональному рівні. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.investplan.com.ua/pdf/21-22_2020/24.pdf
9. Повноваження органів місцевого самоврядування у сфері охорони навколишнього природного середовища. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.lsej.org.ua/2_2020/60.pdf
10. УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ №722/2019. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825>
11. Калькулятор екологічного сліду. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ecoosvita.org.ua/ecocalculator>
12. Екологічне право України: [підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.] / за ред. А.П. Гетьмана та М.В. Шульги. — Х.: Право, 2009. — 328 с.
13. Басманов Є. І. Екологічна безпека та природоохоронне інспектування: навч. посіб. / Є. І. Басманов, В. М. Ісаєнко, В. М. Криворотько, ред. Є. І. Басманов. — К. : Книжкове видавництво НАУ, 2007. — 384 с.
14. Солодкий В.Д. Природоохоронне інспектування: Навч. посіб. / В.Д. Солодкий, Л.Л. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ, Ю.Г. Масікевич, В.К.Сівак, В.Ф. Моїсєєв, С.О. Гринь., В.П. Шапорев — Чернівці: Зелена Буковина, 2005. — 264 с.

15. Сівак В.К. Природоохоронне інспектування: конспект лекцій / В.К. Сівак, В.Д. Солодкий, О.М. Данілова, І.М. Пантелю – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2011. – 164 с.
16. Основні засади впровадження моделі «зеленої» економіки в Україні: навч. посіб. / Т.П. Галушкіна, Л.А. Мусіна, В.Г. Потапенко та ін. ; за наук. ред. Т.П. Галушкіної. – К.: Інститут екологічного управління та збалансованого природокористування, 2017. – [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://iem.org.ua/images/librery/1.pdf>
17. На шляху зеленої модернізації економіки: модель сталого споживання та виробництва : дов. / С.В. Берзіна та ін. – К.: Іститут екологічного управління та збалансованого природокористування, 2017. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://iem.org.ua/images/librery/2.pdf>
18. Інститут екологічного управління та збалансованого природокористування. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://iem.org.ua/pro-nas>
19. Свояк Н.І. Лабораторний практикум з природоохоронного інспектування / Н.І. Свояк. – Черкаси : ЧДТУ, 2007. – 187 с.
20. Перелік видів діяльності та об'єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 28 серпня 2013 р. № 808.
21. Наказ № 483 від 02.10.2012 Міністерства екології та природних ресурсів України «Про затвердження уніфікованих форм актів перевірок дотримання вимог природоохоронного законодавства, що містять перелік питань для здійснення планових заходів державного нагляду (контролю)».
22. Порядок спеціального використання лісових ресурсів, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 23 травня 2007 року № 761.
23. Порядок видачі спеціальних дозволів на використання лісових ресурсів, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 23 травня 2007 року № 761.
24. Закон України від 22 лютого 2000 року № 1478-III «Про мисливське господарство та полювання».
25. Закон України від 07 лютого 2002 року № 3055-III «Про Червону книгу України».
26. Закон України від 21 лютого 2006 року № 3447-IV «Про захист тварин від жорстокого поводження».
27. Порядок утримання та розведення диких тварин, які перебувають у стані неволі або в напіввільних умовах, затверджений наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 30 вересня 2010 року № 429, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 29 грудня 2010 року за № 1384/18679.
28. Порядок визначення територій для охорони та відтворення мисливських тварин (відтворювальних ділянок), затверджений наказом Держкомлісгоспу від 22 січня 2004 року № 4, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 05 лютого 2004 року за № 158/8757.
29. Положення про правила проведення полювань, поводження із зброєю та порядок видачі ліцензій на добування мисливських тварин, затверджене наказом Мінагрополітики України від 17 жовтня 2011 року № 549, зареєстроване у Міністерстві юстиції України 19 жовтня 2011 року за № 1211/19949.
30. Інструкція про зміст та складання документації державного кадастру територій та об'єктів природно-заповідного фонду України, затверджена наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища від 16 лютого 2005 року № 67, зареєстрована у Міністерстві юстиції України 11 березня 2005 року за № 298/10578.
31. Інструкція про застосування порядку установлення лімітів на використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення, затверджена наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища від 24 січня 2008 року № 27, зареєстрована у Міністерстві юстиції України 12 лютого 2008 року за № 117/14808.

19. Інформаційні ресурси

1. Дистанційний курс навчальної дисципліни «Природоохоронне управління» для студентів спеціальності 101 Екологія першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. – Режим доступу: <https://dist.nupp.edu.ua/course/view.php?id=3180>
2. База «Законодавство України» на порталі Верховної Ради України. Інтернет ресурс: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/main>.
3. Системи екологічного управління: сучасні тенденції та міжнародні стандарти. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://iem.org.ua/biblioteka>